

Igor Trupac *

ISSN 0469 - 6255
(255-259)

DETERMINANTE RAZVOJA TRANSPORTA U SLOVENIJI DETERMINANTS OF TRANSPORT DEVELOPMENT OF SLOVENIA

UDK 656:338.27(497.12)
Pregledni rad
Review

Sažetak

Na razvoj transporta u pojedinim državama utječu prirodni i proizvodni resursi. Jednako tako važnu ulogu imaju političko - gospodarske promjene. U ovom članku se govori o utjecaju tih čimbenika na razvoj transporta u Sloveniji.

Summary

Transportation development is determined by geo-transport and also economic and political position of the country. The article deals with how these factors influence on transport development of Slovenia.

1. Uvod Introduction

Determinante koje utječu na razvoj transporta su prirodno i proizvedeno bogatstvo. Obje zajedno predstavljaju društveno bogatstvo. Prirodno bogatstvo je sastavljeno iz pet osnovnih kategorija:

- poljoprivrenih zemljišta,
- energetske izvora,
- rudnih i mineralnih bogatstava,
- šuma i
- geografskog položaja države.

Slovenija nema izrazitijih prirodnih resursa. Poljoprivredna zemljišta su skromna, energetske izvora je malo, rudnog i mineralnog bogatstva praktički nema, šume su sve manje kvalitetne. Zbog toga budući razvoj Slovenije se ne može temeljiti na prirodnom bogatstvu. Jedine izrazitije komparativne prednosti su njen geografski položaj i prirodne ljepote.

2. Geotransportni položaj Geo-transport position

Slovenija spada među manje europske države.

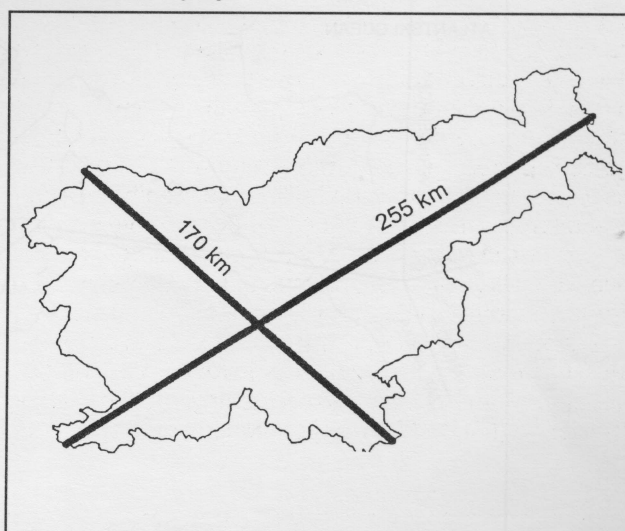
Slovenija leži na dodiru četiriju europskih makroregija (Alpe, Dinarsko gorje, Panonska nizina, Sredozemlje) i uz najniži prijelaz 1.500 km dugog alpskodinarskog luka.

Za trgovinski promet je najvažnije da tu, u Tršćanskom i Kvarnerskom zaljevu, Jadransko more ulazi na sjeveru najdulje u kopno, što je bilo oduvijek od velike važnosti za prijelaz s mora na kopno. U novije doba su upravo tu među prvima sagrađene važne željezničke pruge, koje su povezivale široko podunavsko zaleđe s velikim lukama uz sjeverni jadransko, slično kao što su velike ceste u rimsko doba vodile od Aquileje uz Vipavu i preko Emone u Panoniju.

Za razvoj cestovne i željezničke mreže bilo je važno povezivanje Beča (prijestolnice Habsburške Monarhije) i glavne luke Monarhije u Trstu.

Značaj srednoeuropskog uzdužnog pravca (Maribor-Ljubljana-Trst) održao se sve od raspada habsburške monarhije.

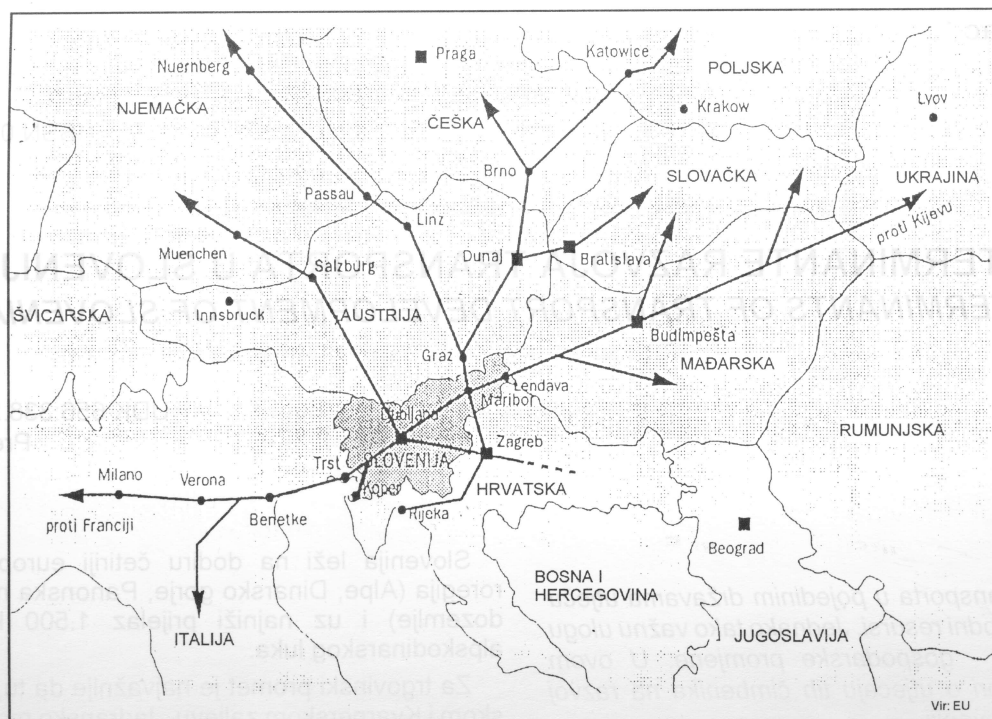
U okviru Jugoslavije umjesto slovenskog uzdužnog transportnog pravca prednost je dobio poprečni. Danas se to mijenja.

Slika 1. Dimenzije Slovenije
Figure 1. Dimensions of Slovenia

Izvor: IZHODIŠČA PROMETNE POLITIKE R. SLOVENIJE: POROČILO ZA PODROČJE LETALSKEGA PROMETA, Fakulteta za gradbeništvo, Inštitut prometnih ved, Maribor, 1996, str. 5.

* mr. sci. Igor Trupac, dipl. oec., dipl. ing.
Fakulteta za pomorstvo in promet
Pot pomorščakov 4, Portorož

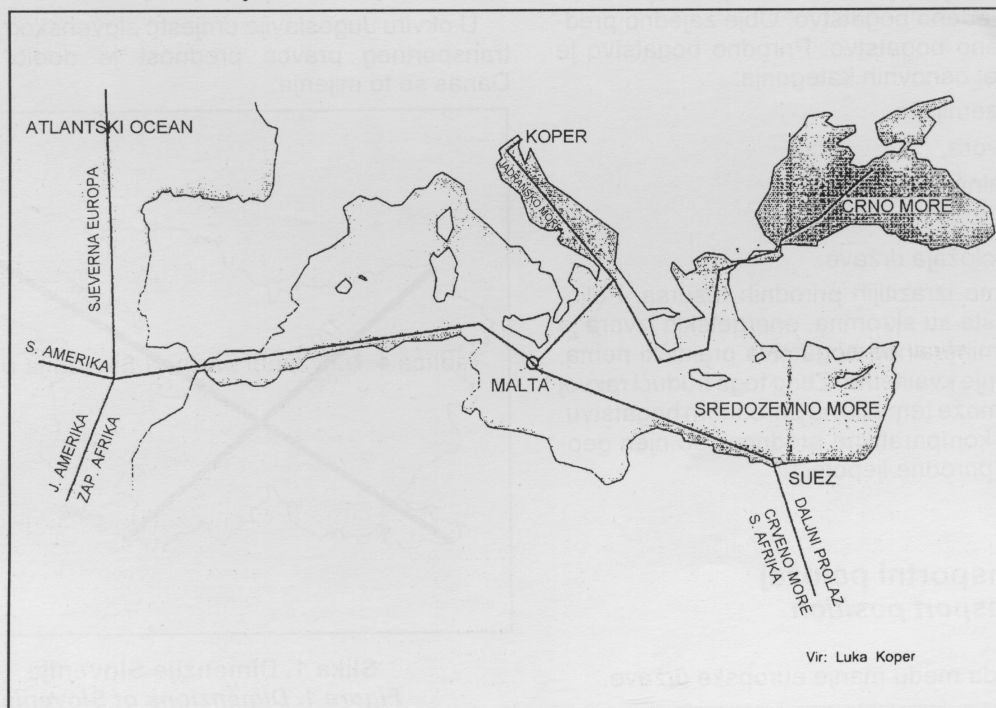
Slika 2. Glavni transportni koridori preko Slovenije
Figure 2. Main transport corridors in Slovenia

Teritorij Slovenije omogućuje najpovoljniju kopnenu transportnu povezanost između Pirinejskog i Apeninskog poluotoka te južnom Francuskom na jednoj strani i južnim dijelom istočne Europe te Bliskim i Dalekim istokom na drugoj. Preko Slovenije vode jednako tako važni putevi iz zapadne, sjeverne i srednje Europe na Balkan i obale Jadrana.

Gradnja velikih infrastrukturnih objekata u Europi dokazuje da karakteristike reljefa danas nisu toliko

odlučujuće za nastanak važnih transportnih putova (koridora):

- Tunnel pod La Manche-om sa svojim željezničkim kapacitetima danas predstavlja jedan od najzahtjevnijih transportnih sustava na svijetu (udružuje željeznički i cestovni transport između Velike Britanije i Europe);
- Kanal Rajna - Majna - Dunav (R-M-D) omogućuje 3505 km dugi riječni put, koji povezuje Sjeverno sa Crnim morem, odnosno zapadnoeuropsku plovnu

Slika 3. Pomorske veze Luke Koper
Figure 3. Port of Koper maritime connections

mrežu sa Dunavom, njegovim pritocima i s ostalim plovnim putovima;

- Željeznički i cestovni tuneli u Alpama: Mont Blanc, Karavanke, Spluga, Saint Gotthard itd.

Veliki infrastrukturni objekti danas otvaraju nove transportne putove ili mijenjaju kvalitativno-kvantitativne karakteristike već postojećih. Znanstvena i tehničko-tehnološka revolucija danas omogućuju što jučer nije bilo izvedivo. Isto vrijedi za sutra.

3. Utjecaj političko gospodarskih promjena na razvoj robnih tokova u Europi i Sloveniji

Impact of political and economic changes on transportation in Europe and Slovenia

U Europi se danas događaju sljedeći važni procesi:

- Prijelaz država Istoka kroz mukotrpano razdoblje tranzicije, koji se odnosi na dugoročne promjene na političkom i gospodarskom području;

- Sve veće gospodarsko i političko udruživanje država EU (promjene koje jačaju političko i gospodarsko jedinstvo);

- Međusobno zblizavanje EU i država istočne Europe (povezivanje teče na različitim područjima, među kojima transportno povezivanje ima posebnu važnost)

Već dosadašnja događanja donijela su promjene, koje se očituju i u većoj trgovinskoj razmjeni među državama u tranziciji i EU. Budući da se radi o različitim gospodarstvima (razvijenim državama i državama u tranziciji), razmjena na jednoj strani sadrži (u velikoj mjeri) sirovine i poluproizvode, na drugoj konačne proizvode i više i visoke vrijednosti.

Najvažniji partneri država istočne Europe su Njemačka i Italija. Budući da će se trgovina po očekivanjima još povećati, treba očekivati veću transportnu aktivnost u jednom i drugom smjeru.

Više roba se očekuje i u smjeru sjeverozapad - jugoistok po konačnoj normalizaciji i uređenju odnosa među novonastalim državama nakon raspada Jugoslavije, prije svega u početnom razdoblju (obnova, gospodarski razvoj).

Slovenija je zanimljiva za Europsku uniju kao tranzitna država u cestovnom, željezničkom i kombiniranom transportu. Radi se o vezama sa Grčkom, koja je član Europske unije te za vezu na osi Barcelona-Kijev, za koju je zainteresirana prije svega Italija.

U kolikoj će mjeri Slovenija iskoristiti dobru geotransportnu poziciju, hoće li biti samo tranzitni koridor ili nešto više (npr. distribucijski centar) ovisit će od spleta okolnosti. Između ostalog bit će važno kako će se predstaviti i što će ponuditi Europi i svijetu.

4. Izvoz Export

Slovenija je prisutna u velikoj mjeri u međunarodnoj razmjeni, što posebno važi za razvijeno gospodarstvo. Radi se o tradicionalnoj povezanosti slovenskog gospodarstva sa zapadnim, u najvećoj mjeri europskih tržištima.

Razmjena sa razvijenim državama u izvozu iznosila je za g. 1993. 70%, od toga se 81% odnosi na EU.

Najvažniji partneri Slovenije su : Njemačka, Italija, Hrvatska, Francuska i Austrija.

Slika 4. nam prikazuje robne tokove u izvozu (u tonama) željeznicom i cestovnim pravcima (g. 1993.) Tamne strijelice predstavljaju smjer cestovnih robnih tokova, svjetlije strijelice predstavljaju smjer željezničkih robnih tokova.

Slovenija proda na vanjskim tržištima približno trećinu BDP (bruto društvenoga proizvoda). Daleko najveći dio vanjske razmjene predstavlja trgovina s razvijenim državama.

U prvih je 5 država Slovenija godine 1993. izvezla približno 54% cijelog izvoza. Slovenija sa stajališta uvoznih podataka država EU ne predstavlja veliki postotak uvoza; imala je značajnije tržišne udjele samo u Njemačkoj (cca 0,58%), Italiji cca 0,55%) i Francuskoj (cca 0,27%).

**Tablica 1. Izvoz (1000 USD, tekući tečajevi)
(STATISTIČNI LJETOPIŠ 1994)**

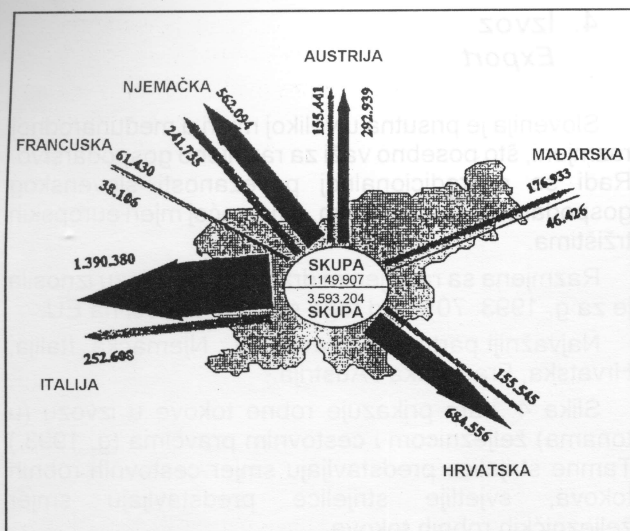
**Table 1. Export (1000 US\$, current exchange rates)
(Statistical annals 1994)**

		1991.	1992.	1993.
Razvijene države	3.035.975	3.107.827	4.461.526	4.285.632
EU	2.382.197	2.470.776	3.668.887	3.488.796
EFTA	349.217	329.583	461.029	423.301
Druge razvijene države	304.561	307.468	331.610	373.535
Države u razvoju	1.081.853	766.480	2.219.636	1.797.242
Europe	842.692	543.935	1.995.013	1.593.351
Od toga:				
Države nekadašnji Jug.	-	-	1.507.720	964.465
Druge drž. Eu. u razv.	842.692	543.935	487.293	628.886
Azije	200.793	154.628	191.203	145.878
Afrike	27.169	4.576	13.604	37.961
Amerike	11.152	23.288	19.632	19.979
Oceanije	47	53	186	73
ZAJEDNO	4.117.828	3.874.307	6.681.162	6.082.874

**Tablica 2. Najvažniji partneri Slovenije u izvozu
(1000 USD, tekući tečajevi)
(STATISTIČNI LJETOPIŠ)**

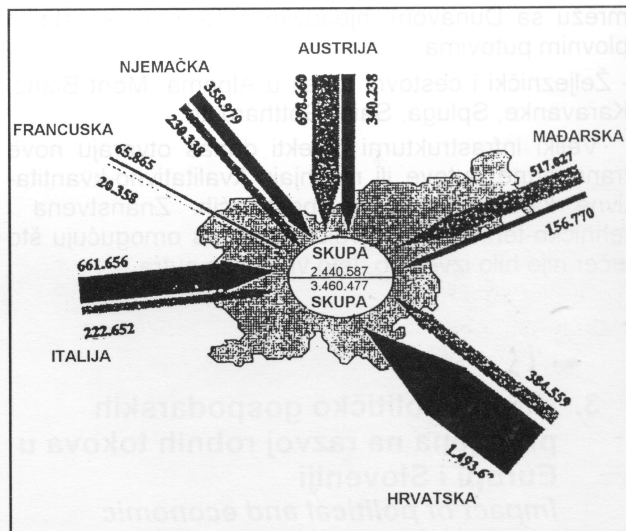
**Table 2. The most important import partners
from Slovenia) (Statistical annals)**

	1990.	1991.	1992.	1993.
Austrija	222.658	221.970	340.690	303.007
Francuska	401.674	427.326	615.994	527.711
Hrvatska	951.624	738.516		
Italija	774.452	741.613	879.736	755.947
Makedonija	198.215			
Njemačka	913.977	1.024.723	1.805.439	1.797.619
Ruska federacija	248.580			
Velika Britanija	116.432	106.537	141.129	148.114
SAD	190.650	163.790	195.124	215.955

Slika 4. Izvoz Slovenije
Figure 4. Export in Slovenia

Izvor: Prometni institut Ljubljana

Slika 5. Uvoz Slovenije
Figure 5. Import in Slovenia

Izvor: Prometni institut Ljubljana

5. Uvoz Import

Za malu državu kao što je Slovenija uvoz je jednako tako važan kao i izvoz. Često se radi o uvozu namijenjenom izvozu.

Razmjena s razvijenim državama u uvozu iznosi g. 1993. 74%, od toga se 75% odnosi na EU.

Najvažniji partneri Slovenije u izvozu su: Njemačka, Italija, Hrvatska, Austrija, Francuska, Ruska federacija, SAD.

Slika prikazuje robne tokove u izvozu (u tonama) željeznicom i cestom (g. 1993). Tamne strijelice predstavljaju cestovni smjer robnih rokova, a svjetlije strijelice predstavljaju željeznički smjer robnih tokova.

Pri izvozu i uvozu (i unutrašnjoj razmjeni) zastupljeni su prije svega proizvodi više i visoke prerade. S obzirom na logistički afinitet u strukturi roba prevladava srednji i visokologistički segment.

Tablica 3. Uvoz (1000 USD, tekući tečajevi)
(STATISTIČNI LJETOPIS 1994)

Table 3. Import (1000 US\$, current exchange rates)
(Statistical annals 1994)

	1990.	1991.	1992.	1993.
Razvijene države	3.824.	3.403.665	4.115.064	4.833.958
EU	2.755.657	2.488.916	3.007.727	3.622.248
EFTA	625.117	565.667	688.656	778.851
Druge razvijene države	444.171	349.082	348.682	434.859
Države u razvoju	901.622	727.682	2.025.948	1.666.993
Europe	588.758	500.782	1.797.552	1.283.432
Od toga:				
Države nekadaš. Jug.	-	-	1.218.270	695.936
Druge drž. Eu. u raz.	588.758	500.782	579.282	587.496
Azije	228.430	146.841	112.585	228.344
Afrike	17.822	12.215	69.843	83.036
Amerike	66.207	67.707	45.904	72.065
Oceanije	405	137	64	116
ZAJEDNO	4.726.567	4.131.347	6.141.012	6.500.951

6. Prednosti i nedostaci koncentracije slovenske razmjene Advantages and disadvantages of concentration of Slovenian trade

Vanjska razmjena Slovenije je koncentrirana samo na mali broj država što može biti prednost i nedostatak. Prednost i nedostatke takvog stanja možemo promatrati s gospodarskog i transportnog gledišta.

Koncentracija slovenske razmjene na mali broj država može značiti rizik, jer je trgovina s tim državama ovisna od gospodarskog rasta i razvoja tih država.

Na drugoj strani se koncentracija razmjene odnosi na države koje su ili susjedi ili granične sa susjedima (Austrija, Italija, Njemačka, Francuska i Hrvatska). Ta tržišta su udaljena "nekoliko" sati.

To je vrlo povoljno ako uzmemo u obzir da su transportni troškovi važan dio cjelovitih troškova.

I za neke druge europske države (i Austriju, Italiju, Njemačku, Francusku, Hrvatsku itd.) je znakovito da veći dio međunarodne razmjene realiziraju sa susjedima i manje s udaljenim trgovinskim partnerima.

Tablica 4. Najvažniji partneri Slovenije u uvozu
(1000 USD, tekući tečajevi)
(STATISTIČNI LJETOPIS 1994)

Table 4. The most important export partners
in Slovenia (Statistical annals 1994)

	1990.	1991.	1992.	1993.
Austrija	426.070	378.874	499.686	553.209
Francuska	551.605	479.624	492.451	521.682
Hrvatska			851.606	595.410
Italija	745.275	667.870	838.853	1.051.206
Makedonija				89.324
Njemačka	1.098.477	1.015.846	1.394.322	1.625.975
Ruska federacija				202.404
Velika Britanija	94.391	76.845	73.765	103.016
SAD	187.701	147.103	167.233	187.943

Uzrok tomu su pored transportnih troškova karakteristike tržišta (sukladnost potrošačkih navika, kultura).

Hoće li se trend trgovine s Europskom unijom nastaviti ovisiti će prije svega od gospodarskog razvoja i rasta Europske unije kao cjeline i za Sloveniju najzanimljivijih gospodarstava Njemačke, Francuske, Italije i Austrije kao najveći trgovinskih partnera unutar Europske unije.

Trgovina će ovisiti od izvoza, a ovaj od mogućnosti prilagođavanja izvozne ekonomije stanju i promjenama uvozne potražnje u tim državama.

7. Zaključak Conclusion

Kao što izgleda najveći su resursi Slovenije u geostrateškom položaju i cjelovitom ljudskom radnom i kreativnom potencijalu. Tu treba tražiti mogućnosti u

procesima stalnih globalnih promjena, koje karakterizira prijelaz u postindustrijsko-informacijsko društvo.

Uslužna djelatnost i posrednička uloga u povezivanju Istoka i Zapada nudi se kao realna mogućnost, no ona zahtijeva poboljšanje infrastrukture u najširem smislu.

Literatura References

- [1] Gams, I.: Geografske stalnice Slovenije, Geografski vestnik 63, ZGDS, Ljubljana, 1991.
- [2] Melik, A.: Slovenija-geografski opis, Slovenska matica, 1963.
- [3] Porter M.: The Competitive Advantage of Nations, Free Press, New York, 1990.
- [4] Požar D.: Teorija in praksa (transporta in) logistike, Založba Obzorja, Maribor, 1985.
- [5] Žižmond, E.: Ekonomika narodnega gospodarstva, DZS, Ljubljana, 1993.

Rukopis primljen: 2. 7. 1997.

CRONET

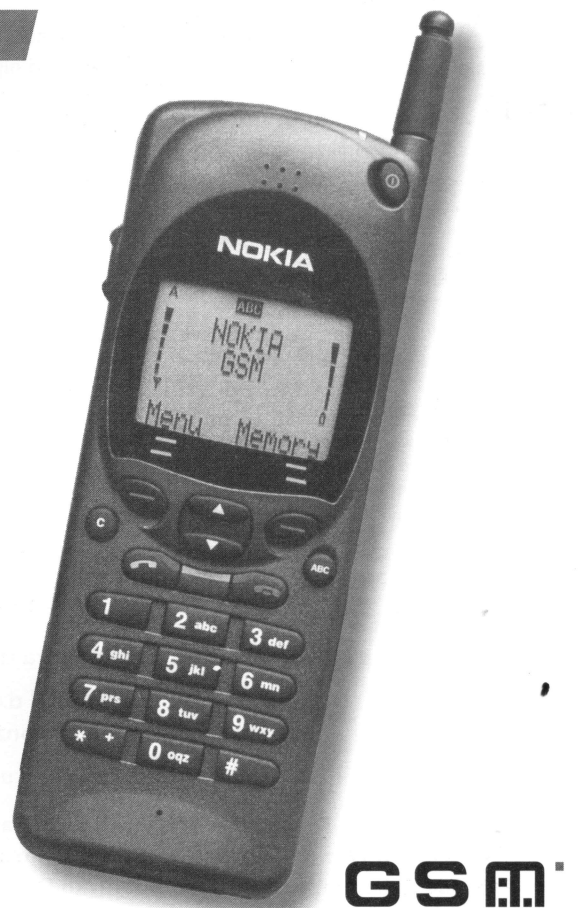
098

PRODAJA

HPT

TKC DUBROVNIK V. NAZORA 32
20000 DUBROVNIK Tel. 020/ 412 003

GSM

GLOBAL SYSTEM FOR MOBILE COMMUNICATIONS